

صبر انقلابی امام حسین (ع)

نمی شود حسینی بود و انقلابی نبود

دکتر حسین سوزنجی

استادتمام گروه علوم اجتماعی دانشگاه باقرالعلوم (ع)

نمی شود حسینی بود و انقلابی نبود. امام حسین (ع) میان ائمه (ع) مظهر و سمبل انقلابی بودن است. با اینکه همه ائمه (ع) متصف به این صفت هستند اما بسته به موقعیت و شرایط سیاسی اجتماعی که در آن بسر می‌برند، درجات انقلابی‌گری‌شان متفاوت بود؛ برای برخی از ائمه امکان «انقلابی بودن» بیشتر فراهم بود.

فرد انقلابی کیست و صبر انقلابی چیست؟

برای چه دست آوردن تعریفی از «انقلابی بودن» باید ابتدا تعریفی از «فرد انقلابی» داشته باشیم. فرد انقلابی کسی است که راضی به وضع موجود نیست و نسبت به آن معترض است، اما صرفاً به این ناراضی بسنده نکرده، خود را مسئول می‌داند و برای بهبود شرایط وارد میدان عمل می‌شود. وقتی از حرکت انقلابی امام حسین (ع) سخن به میان می‌آید، اغلب به قیام ایشان اشاره می‌شود و اینکه در برابر ظلم بنی امیه و یزیدیان

تنها ایستادگی و قیام علیه وضع موجود و حضور در صحنه نیست. گاه انقلابی بودن، نیازمند صبر و تأمل و در عین حال منطقی است که بر اساس آن بتوان در بزنگاه مناسب بیشترین تأثیرگذاری را داشت؛ به تعبیری منظور از «صبر انقلابی» منطق تشخیص «وقت قیام» و «زمان انقلاب» است.

سیره سیاسی اجتماعی امام حسین (ع) و درس آن برای حل چالش‌های امروز ما

این تفسیر درستی از سیره ائمه نیست که مثلاً بگوییم امام حسن (ع) صلح طلب و امام حسین (ع) انقلابی بود، چراکه به گواهی سیره سیاسی اجتماعی ایشان، امام حسین (ع) ۱۰ سال در زمان معاویه زندگی کردند؛ یعنی تقریباً به اندازه زمانی که امام حسن (ع) با معاویه صلح کردند اما چرا امام حسین (ع) پس از ۱۰ سال قیام کردند؟ چون شرایط را مناسب قیام دیدند و پس از درک این شرایط مناسب بود که انقلاب خود را کلید زدند و اگر این سنجیدگی و صبر انقلابی از سوی ایشان نبود، قیام‌شان این اندازه تأثیرگذار نمی‌شد. حدیثی از پیامبر اکرم (ص) در مورد امام حسین (ع) وجود دارد که

مواجهه

انقلابی امام حسین (ع)

تنها به قیام

عاشورا محدود نمی‌شود

انقلابی بودن

تنها قیام علیه

وضع موجود

نیست. گاه

انقلابی بودن،

نیازمند صبر

و تأمل و در

عین حال

منطقی است

که بر اساس

آن بتوان در

بزنگاه مناسب

بیشترین

تأثیرگذاری را

داشت

می‌فرمایند: «حسین از من است و من از حسین هستم»، یعنی اگر می‌خواهید حسین را به درستی بشناسید، ببینید که من چه کاری کرده‌ام و اگر می‌خواهید من را ادامه دهید، ببینید که حسین چکار کرده است. پیامبر اکرم (ص) نخستین کاری که بعد از قیام‌شان انجام می‌دهند، «یارگیری» و «آدم‌سازی» است. ایشان

دعوت خود را از خانواده شروع کردند و بتدریج گسترش دادند. با تأسی از ایشان، امام حسین (ع) هم از خانواده خود شروع کردند و عمده لشکر ایشان اهل بیت (ع) بودند که با آنان شبانه همچون پیامبر (ص) به مکه رفتند. بنابراین یکی از مهم‌ترین اقدامات در دوران صبر انقلابی، همین اقدام به یارگیری و آدم‌سازی است و این نکته مهمی است که

در دوران صبر انقلابی باید مدنظر داشت. واقعیت این است که عاشورا آمده است تا ما را برای امام زمان (عج) بهره‌بریم، به کم‌کاری خود ما در درک سیره سیاسی و اجتماعی ایشان برمی‌گردد. **مکتوب حاضر، متن ویرایش و تلخیص شده «ایران» از سخنرانی دکتر حسین سوزنجی است که در هیأت عاشقان مهدی (مسجد قرآن) در شاهرود ارائه شد.**

در مسیر درک درست سیره ایشان است و اگر کمتر می‌توانیم از مکتب ایشان برای حل مسائل امروزمان بهره‌بریم، به کم‌کاری خود ما در درک سیره سیاسی و اجتماعی ایشان برمی‌گردد. **مکتوب حاضر، متن ویرایش و تلخیص شده «ایران» از سخنرانی دکتر حسین سوزنجی است که در هیأت عاشقان مهدی (مسجد قرآن) در شاهرود ارائه شد.**

عکس: تسنیم

نکنیم و باید در مقام سوژه و به زبان حکمت که مورد تأکید قرآن هم هست، به اروپایی‌ها یادآور شویم که اندیشه و سنت دیگری در تفکر و تاریخ شما وجود دارد که فهم تعاملانه و گفت‌وگویی بین اسلام و مسیحیت و ادیان دیگر را مدنظر دارد که نمونه بارز آن گوته است. او یکی از فیلسوفان بزرگ آلمان در قرن ۱۸ است که گفت‌وگویی بین شرق و غرب را مطرح کرد و امروز باید به اندیشمندان، متفکران و فیلسوفان امریکایی و اروپایی که به هر دلیلی می‌ترسند به این گفت‌وگوها ورود کنند، یادآور شد که باید این صدای گفت‌وگویی را برجسته کنند.

در اروپا وجود دارد که جایگاه و شأن والایی برای حضرت رسول اکرم (ص) در تاریخ بشری قائل است. از آن جمله می‌توان به هانری کریسن و توماس جفرسون (از قانونگذاران آمریکا) یاد کرد که پیامبر اکرم (ص) را به مثابه بزرگ‌ترین قانونگذار بشری معرفی می‌کنند. بنابراین، در این فضا، یکی از بهترین مواجهه‌ها با این اهانت‌ها؛ نخست محدود ندیدن این جنس از توهین‌ها به عرصه سیاست و امر سیاسی است چراکه اتفاقاً این قبیل اقدامات ریشه محکم‌تری در عرصه‌های فکری و فلسفی دارند. دوم اینکه خودمان را محدود به اسلام به نوعی ریشه در ادیان ابراهیمی درازند و این ادیان با هم در طول تاریخ جنگ‌ها و نزاع‌های بسیاری را از سر گذرانده‌اند.

جایگاه حضرت رسول (ص) در ساخت تاریخ و تمدن بشری را نادیده می‌گیرد. این در حالی است که پیامبر اکرم (ص) شخصیتی بود که در زمان خود سنتی ایجاد کرد که دوست و دشمن تلاش کردند مبتنی بر آن زندگی خود را شکل دهند. ریشه انکار فردی همچون یاسپرس به «نژادپرستی فرهنگی» اروپایی‌ها، جهان اسلام و مسلمانان را به نوعی رقیب بنیادین فرهنگی خود می‌داند و معمولاً رقابت در میان کسانی می‌داند که شباهت‌های بیشتری باهم دارند. جهان مسیحیت و جهان اسلام به نوعی ریشه در ادیان ابراهیمی دارند و این ادیان با هم در طول تاریخ جنگ‌ها و نزاع‌های بسیاری را از سر گذرانده‌اند.

نژادپرستی فرهنگی

واقعیت این است که این اهانت‌ها و توهین‌ها بخشی از آن روانشناسی اروپایی‌ها است که ریشه در تفکر و اندیشه آنان دارد و این امر تا جایی قدرت دارد که فردی همچون کارل یاسپرس که قائل به گفت‌وگو است،

یکی از بهترین مواجهه‌ها با این اهانت‌ها؛ نخست محدود ندیدن این جنس از توهین‌ها به عرصه سیاست و امر سیاسی است چراکه اتفاقاً این قبیل اقدامات ریشه محکم‌تری در عرصه‌های فکری و فلسفی دارند. دوم اینکه به زبان حکمت که مورد تأکید قرآن هم هست، به اروپایی‌ها یادآور شویم که اندیشه و سنت دیگری در تفکر و تاریخ شما وجود دارد که فهم گفت‌وگویی بین اسلام و مسیحیت و ادیان دیگر را مدنظر دارد که نمونه بارز آن گوته است.

یکی از بهترین مواجهه‌ها با این اهانت‌ها؛ نخست محدود ندیدن این جنس از توهین‌ها به عرصه سیاست و امر سیاسی است چراکه اتفاقاً این قبیل اقدامات ریشه محکم‌تری در عرصه‌های فکری و فلسفی دارند. دوم اینکه به زبان حکمت که مورد تأکید قرآن هم هست، به اروپایی‌ها یادآور شویم که اندیشه و سنت دیگری در تفکر و تاریخ شما وجود دارد که فهم گفت‌وگویی بین اسلام و مسیحیت و ادیان دیگر را مدنظر دارد که نمونه بارز آن گوته است.

دین‌زدایی از خیابان؛ یک پروژه سکولار

«حضور باشکوه دین در خیابان» چرا مورد نقد روشنفکران سکولار است؟

خیابان به راه می‌افتد، همه اینها از نظر اندیشه سکولار تهدید است و نباید گذاشت چهره خیابان بواسطه حضور این امور تغییر کند. چون تغییر چهره خیابان و مذهبی شدن آن موجب کاسته شدن استیلای گفتمان دنیوی‌گرایی است. در چند سال اخیر، نگرانی سکولارهای وطنی از تضعیف سیادت گفتمانی بر خیابان خیلی بیشتر از گذشته شده است. اگرچه در تحلیل‌های رسانه‌ای شان مدام از کاهش دینداری مردم و افول دین‌گرایی سخن می‌گویند ولی باطن گفتارشان

از منظر سکولارها هر آیین و مسلک و گفتمانی که بتواند «خیابان» را جولانگه خود سازد و به تصرف درآورد، بیرون میدان است. چون یکی از نشانه‌های سیادت گفتمانی، تصرف خیابان است. بر این اساس، گفتمان سکولار حضور دین در عرصه خیابان را رقیب خود می‌داند. از نظر آنان، خیابان میدان مدرن و عرفی است و برای دین ساخته نشده است. روشنفکر سکولار همان اندازه که از جنسی شدن شهر خرسند می‌شود از خیابانی شدن هیأت‌های مذهبی بیگانه است. جشن غیر یا عزای حسینی و دسته‌عزایی که در

دکتر داود مهدوی زادگان

رئیس انتشارات سمت

حضور باشکوه دین در خیابان در همه اشکال آن از جمله شکل مناسکی جشن و عزا، عرصه را بر گفتمان سکولار و دین‌ستیز تنگ‌تر می‌کند. از این رو، طرفداران اندیشه سکولار حضور دین در خیابان را برنمی‌تابند و سرسختانه پیگیر دین‌زدایی از خیابان هستند. حتی برخی از آنان برای اجرای پروژه‌شان علوم انسانی و رشته‌هایی چون جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و مناسک‌شناسی را به خدمت گرفته‌اند تا دینداران را به کوتاه آمدن از کنشگری خیابانی و ترک آن متقاعد سازند.